

Merja Kemppainen

29.9.2023

Valtionalouden tarkastusvirasto
Christa Laurila, Suvi Kärki

Viite: Lausuntopyyntöne 25.8.2023 D/267/04.07.02/2021

Selvityspyyntö tarkastuksen jälkiseurantaa varten, Kuntien taloustiedot ja kustannusvaikuttavuusmittaristo sote-palvelujen ohjauksessa, THL

Millä tavalla Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toteuttanut tarkastuskertomuksessa annettua suositusta 4. varmistaa kehittämistyöllään kattava, ajantasainen ja luotettava tietopohja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista ja toiminnasta?

Edellisen hallituskauden aikaisen Toivo-ohjelman Valtava-hankkeen Talous-, henkilöstö- ja toimintatiedon tietotuotanto (TAHTO) projektissa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL) toteutettiin Tilastokeskuksen vuosien 2017-2020 taloustietojen tuonti TAHTO-tiedonhallintaratkaisuun vuonna 2022. Tämän ansiosta pystyttiin toteuttamaan Valtiokonttorin suljetusta rajapinnasta poimittujen vuoden 2021 kuntien ja kuntayhtymien sote-taloustietojen aineistonkäsittely ja aineiston laaduntarkastus verrattuna aikaisempiin vuosiin. Projektin puitteissa tuotettiin sote-taloustiedon tiedonhallintaratkaisun ensimmäinen versio, sen pohjalta muodostettavat sote-taloustilaston lauseluoste, talousindikaattorit Sotkanet-palveluun sekä mallinnettiin toiminta- ja taloustiedon yhdistämistä sote-palvelujen osalta sekä sote-taloustietojen raportointi ulkoisilla thl.fi-sivuilla [Sosiaali- ja terveyspalvelujen julkinen talous - THL](#) sekä [Sotkanet-palvelussa](#) ja THL:n [raportointipalvelussa](#).

THL toteutti vuoden 2022 Valtiokonttorin raportointialustalle raportoitujen sote-taloustietojen poiminnan suljetusta rajapinnasta sekä aineistokäsittelyn, laaduntarkastuksen ja tietojen julkaisun laitoksen normaalina linjatyönä keväällä 2023. THL lisäsi resursseja 0,5 henkilötyövuotta tarkastustyöhön vuonna 2023 edellisvuoteen verrattuna. Työn esivalmistelua ja toiminnan tehostamista kehitettiin TAHTO-projektin puitteissa automatisoimalla koko raportointijakson ajan tiedonhaku Valtiokonttorin salatusta rajapinnasta ja tuottamalla joka aamu automaattinen listaus edellispäivänä tietonsa raportoineista kunnista ja kuntayhtymistä. Tämän listauksen THL jakoi päivittäin tiedoksi myös muille substanssivirastoille.

Kattavan, ajantasaisen ja luotettavan tietopohjan varmistamiseksi sote-taloustietojen raportoinnin tilannekuva on THL:ssa seurattu tiivistetysti maaliskuun 2023 aikana kahden viikon välein ja huhti-toukokuussa viikoittain käytävissä tilanneseuranta työkokouksissa. Seurantakokouksissa on käyty läpi mm. sote-taloustietotuotannon tilanne, tarkasteltu tunnistettujen riskien tilannetta ja etsitty yhteisiä ratkaisuja haasteisiin tai henkilöitä, joiden yhteistyöllä haasteita on voitu lähteä ratkaisemaan. Sotkanet-vastaavat ovat arvioineet tilannetta suhteessa tilastovastaavien antamaan tilannekuvaan ja oman seurannan tuottamaan tilannekuvaan.

Keväällä 2023 THL osallistui Valtiovarainministeriön organisoimiin tapaamisiin hyvinvointialueiden kanssa. Mukana tapaamisissa olivat vaihtelevasti eri substanssivirastot. Tapaamisissa käytiin läpi tulevaa taloustietojen raportointia ja pyrittiin etukäteen selvittämään mahdollisia epäselvyyksiä ja avoimia kysymyksiä raportointiin liittyen. Tapaamiset järjestettiin joko paikan päällä alueilla tai Teamsin välityksellä.

THL tarjoaa tukea ja neuvoo tiedontoimittajia palveluluokkien käytössä ja tietosisältöjen tuottamisessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokkiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokkiin liittyvät kysymykset ohjautuvat THL:lle Valtiokonttorin ylläpitämän [Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelu ja palvelukanavan kautta](#) sekä myös Jira-viestien avulla.

Miten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt tietopohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista ja toiminnasta vuosina 2022–2023?

THL on julkaissut uudistetun [Sotkanet.fi](https://www.sotkanet.fi) kuntien talous –osion sekä sosiaali- ja terveydenhuollon taloustiedot uudella sivustolla [Sosiaali- ja terveyspalvelujen julkinen talous](https://www.sosiaali-ja-terveyspalvelujen.julkainen.talous). Sosiaali- ja terveyspalvelujen julkinen talous -tilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) käyttötaloudesta ja investointimenoista palveluluokittain. Tilaston vuosien 2021 ja 2022 aineisto koostuu kaikkien Manner-Suomen ja Ahvenanmaan kuntien ja kuntayhtymien Tilastokeskukselle vuosien 2017–2020 aikana tehtäväluokittain raportoimista tiedoista ja Valtiokonttorille vuodesta 2021 eteenpäin raportoimista tiedoista.

AURA-palveluluokitusryhmittelijä on viimeistelty koskien koko sote-palvelutuotantoa. AURA-palveluluokkien määppäys aiemman taloustilaston tehtäväluokkien välillä on tehty ja hyväksytty Valtiovarainministeriön johtamassa Taloustietojen tietomääritysten ylläpidon yhteistyöryhmässä. AURA palveluluokituksen rakenteessa ja kirjaamisohjeissa huomioidaan toimintatietoa koskevat tietorakenteet ja ohjeistukset tietojen yhteensopivuuden varmistamiseksi. Ongelmalliset erittelemättömät AURA-palveluluokat on lakkautettu 31.12.2022. THL:n edistää talon sisällä sote-palveluluokitusten harmonisointia. Työn alla on palveluluokitusten harmonisoinnin malli, jonka pohjalta palveluluokitusten yhtenäistämistä edistetään.

TAHTO-tiedonhallintaratkaisulla on määritelty laadunhallinnan malli, jonka mukaan toteutetaan laadunhallintatoimenpiteitä eli ns. manuaaliset tarkastukset sote-taloustiedon tietotuotannossa.

Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen tietokanta ja tietotuotanto toteutetaan THL:n tiedonhallintaratkaisujen avulla hyödyntäen Valtiokonttorin ja DVV:n avoimia ja suljettuja rajapintoja.

Miten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää jatkossa mittaritiedon keruuta hyvinvointialueilta ja millaisia haasteita tai riskejä siinä on tunnistettu?

Hyvinvointialueet ja -yhtymät raportoivat vuoden 2023 taloustietonsa vuonna 2024, jolloin aineistokäsittely ja laaduntarkastus 23 organisaation (21 hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja Ahvenanmaan) osalta sujuu ennakkokäsityksen mukaan huomattavasti nopeammin ja tehokkaammin, ja on siten tarkempaa ja luotettavampaa kuin tähän asti tehdyt 373 kunnan ja kuntayhtymän aineiston tarkastus ja yhteydenpito.

Kertaalleen tilastovuoden 2022 aineistonsa raportoineita kuntia oli 136 kpl ja sote-taloustietonsa vähintään kertaalleen korjanneita kuntia oli 173 kpl. Tämä osoittaa sen, että substanssivirastojen aineistonkäsittelyssä tehty laaduntarkastus oli tehokasta ja toimivaa.

TAHTO-projektissa valmistaudutaan vuoden 2023 taloustietojen vastaanottoon tiiviillä yhteistyöllä muiden substanssivirastojen kanssa sekä automatisoimalla sote-taloustietoaineiston purkua, aineistokäsittelyä ja laaduntarkastusta. Laaduntarkastusta syvennetään tiivistämällä yhteydenpitoa hyvinvointialueiden raportointivastaaviin.

Millä aikataululla voidaan saada tarkempaa ja luotettavaa tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannuksista ja kustannusvaikuttavuudesta?

EU:n Kestävän kasvun ohjelman (RRP) KKO-rahoituksella Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen tietotuotanto (TAHTO) -projektissa on toteutettu yksikkökustannuslaskenta-mallinnus, jossa hyödynnetään

- valtiokonttorin keräämiä kunnan ja kuntayhtymän AURA-palveluluokkakohtaisesti raportoimia tilinpäätöstietoja (KKTPP) (vuoden 2023 tietojen raportoinnista lähtien Hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän tilinpäätöstiedot palveluluokkakohtaisesti HHTPP)
- hoitoilmoitusrekisteriin (HILMO) raportoituja suoritetietoja ja ammattiryhmiä sekä
- tilastokeskuksen julkistamia ammattiryhmien palkkatietoja.

Projektin puitteissa tavoitteena on loppuvuoden 2023 aikana laajentaa mallinnus pilotointivaiheeseen ja raportoida yksikkökustannukset raportointikuutiossa. Vuoden 2023 aikana on tavoitteena julkaista myös TAHTO-käsikirja.

Projektin jatkuminen vuodesta 2024 eteenpäin on epävarmaa, sillä rahoitus on epäselvää. Kyse oli hankerahoituksella tehtävästä kehitystyöstä, jonka jatkuva tuotantoa ei ole huomioitu THL:n rahoituksen lisäyksenä (edellyttäisi noin 3 htv). Yksikkökustannuslaskentatyön jatkuminen vuodesta 2024 eteenpäin olisi kuitenkin tärkeää, jotta laskentaprosessin automatisointia, tietokannan suunnittelua ja pystyttämistä ja raportoinnin kehittämistä voitaisiin jatkaa.

Kustannusvaikuttavuusmittariston (KUVA) kehittämistä toteutetaan käytännössä osana Euroopan unionin rahoittamaa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa (RRP). KUVA-mittarit 2.0 ja arvioinnin ja ohjauksen tarvitsema tietotuotanto-projekti ajoittuu vuosille 2022–2024, mutta tietopohjan kehittäminen tapahtuu pidemmällä aikajänteellä KUVA-mittariston kehittämisen tiekarttaa mukailen. KUVA-mittaristoon ei rakenneta kustannusvaikuttavuusmittareita, vaan voimavarojen käyttöä kuvaavia mittareita tarkastellaan yhdessä muiden mittareiden kanssa. Mittariston kehitystyö tukee myös mittaritiedon keruuta.

Miten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhdessä Valtiokonttorin kanssa edistää sosiaali- ja terveydenhuollon talous- ja toimintatietojen yhdistämistä ja hyödyntämistä?

Kevään 2022 ja 2023 aikana työn yhtenäistämisen ja laadun varmistuksen edistämiseksi THL on ollut mukana Valtiokonttorin koordinoimissa Tietojen oikeellisuuden varmistamisen työryhmän kokouksissa sekä taloustietojen raportoinnin aikana KKTPP manuaalisten tarkastusten tilanne -kokouksissa. Kokouksissa Valtiokonttori, Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus, Opetushallitus ja THL ovat yhteisesti käyneet läpi taloustietojen raportointi- ja tarkastustilannetta ja sopineet hajautetun tarkastusmallin vastuut ja yhteiset toimintatavat. Yhteisiä toimintatapoja tarkennettiin ja kehitettiin vuonna 2023 edellisen vuoden raportoinnin kokemusten avulla.

Valtiokonttori on järjestänyt Teamsin välityksellä vapaamuotoisen keskustelutilaisuuden vuoroviikoin hyvinvointialueiden ja järjestelmätoimittajien kanssa, jossa he ovat voineet keskustella ja kysyä talousraportointiin liittyvistä asioista substanssivirastoilta. THL on osallistunut näihin tilaisuuksiin vastaamalla kysymyksiin ja myös pitämällä esityksiä tulevista raportointiin liittyvistä muutoksista.

Merja Kemppainen

29.9.2023

Syksyllä 2023 näitä [vapaamuotoisia keskustelutilaisuuksia](#) jatketaan, ja vastaavat on aloitettu myös kuntien ja kuntayhtymien kanssa.

THL ja Valtiokonttori ovat varsinaisina jäseninä Valtiovarainministeriön johtamassa Taloustietojen tietomäärittysten ylläpidon yhteistyöryhmässä (ent. Kuntien ja hyvinvointialueiden raportoimien tietojen tietomäärittysten ylläpidon yhteistyöryhmä), joka vastaa kuntien ja hyvinvointialueiden talousraportoinnin tietosisällöistä ja teknisten kuvausten määrittelemisestä. Tavoitteena on pitää yllä eri tietoineistoissa käytettävien käsitteiden ja kuvausten yhteentoimivuutta, jotta kuntien ja hyvinvointialueiden taloutta ja toimintaa kuvaavia tietoja voidaan yhdistää vaihtuvien tietotarpeiden mukaisesti eri käyttötarkoituksiin sekä eri sovelluksiin. Yhteistyöryhmän työ koskee kuntien, hyvinvointialueiden ja valtionhallinnon käyttämiä talouden yhteisiä taloustietojen määrittämiä. Yhteistyöryhmän määrittämiin perustuen valtiovarainministeriön asetuksilla säädetään vuosittain tarkemmin seuraavalla tilikaudella toimitettavien kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista.

Valtiovarainministeriö vastaa yhteistyön organisoimisesta. Ryhmän jäsenet edustavat Kuntaliittoa, Opetushallitusta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitosta, Tilastokeskusta, työ- ja elinkeinoministeriötä, opetus- ja kulttuuriministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä, Valtiokonttoria sekä kuntia. Ryhmä kutsuu tarvittaessa eri tietoa-alueiden asiantuntijoita kuultavaksi. Tietosisältöjen määrittelyssä hyödynnetään myös alatyöryhmyöskentelyä.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Sirpa Soini

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 4 pages before this page
Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

Markku Petteri Tervahauta

4c4bd4ed-8d16-49ba-90bb-263666d35957 - 2023-09-28 10:37:33 UTC +03:00
BankID / MobileID - 359096b2-08c3-4b70-841a-d85f4cfbdfbc - FI

Sirpa Tellervo Soini

d404e543-be79-4fc4-97ba-42a0dfb7671e - 2023-09-28 14:59:46 UTC +03:00
BankID / MobileID - c0b742c3-de07-4f3c-ad22-6df38ff8b437 - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende